

Kòždémù wòlno pisac

TÓMK FÓPKA

Jak ce widzą, tak ce piszą. Nie ūcosòsz sã? Zle. Knapë nie dopniesz? Tëż nié za dobrze. Òkaloné bótë? A matizernoga, jo! Krzëwò mùszka, szlips? A jenë, jenë... Pòd jasnã kòszlã co cemnégò mòsz òbłoklé? Mój të panie... Mòzesz miec żalobã za paznokcama, mòzesz bëc zarosłi jak jaczi szogùn, ale kòszla mò bëc wëplatawónò a bùksë ni mògã sã pò zemi cygnãc.

Sã taczi, co całi tidzëń żdajã, cobë òbòczëc, co chto mò òbùtë. To nòlepi w niedzielã na mszi pasëje. A nònòlepi, czëj sã z chóru zdrzi. I z tëłu i z przòdkù widzec, jak òd kòmónie jidã nazòd. A ga sã trafi jimrotné kòzanié, tej je ju „zastãpczi temat” na pòpòlniowã domowã kòrbiònkã: – Lëdze mielë skòrë òbłoklé, le jeden Klecha w ancuchù przëszedł...

– Ta Pòtrëkùska sromòtë ni mò! Takò wënagòlonò w kòscele! A jesz pòd swiãtégò Krësztòfa wlazła... .

Pòdobno je przë diktandze, leno tuwò, jak ce czëjã, tak cë piszã. Wiém, bò sóm jem pisòł. Tëż òbsãdzywòł jinëch. Nawetkã czësto niedòwno. A jesz za „diktatora” robił, to je „tegò, co diktëje”. Gòdajã Wama: chòcbë so taczi przë diktowanim jãzëk w zòwiãz òd gòdaniò zarzesził, liter slënë òd wëraznégò wëpòwiòdaniò stracył a szczãkã òd niã rëchaniò wnetkã z zòwiasów wëpùscyl – òni swòje. Kò to mòże człowiek gadac a... A tu nowò lëteratura je twòrzonò.

Czëtónë je: „lëscatë gradła, kãpë drzewiãt” – pisónë: „lësaté gardła, krãpë dzëwczãt”. Mò bëc „gòrczi” – bëłë „gùrczi”. Gimnazjaliscë majã: „Na Lesòkach sã blòs niewiòldzë gòrczi”, a wësziò „niewiòldzë gùrczi”. Znaczi co, kòrniszònczi? Diktatòr: „pażëce do paseniò” – diktandownik: „parzëce”, „pażecë” czë „parzëcë”. Kò bëło wërazno diktowónë: mitczë „ż”, krótczë „ë”...

Mili sã: „róta” z „rutã”, „rëk” z „rekã” a „rakã”, „bana” z „bòma”, „kùsk” z „kãskã” i „kùszkã”, „żëcë” z „rzëcã” itd.

Głëchò wszãdze, cemno wszãdze, pò reformach gòrzi bãdze. Wësépało sã rozmajitëch „dis”. Jedno dzëwczã nawetkã dosc szpòrtowo mie pòproszëło, żebë ji rzec, jak to sã pisze, bò òno je „dis”... Mòże tej bë zrobic jaczë „distantò” abò „paradiktando”

dlò jãzëkòwò niewùlspròwnëch? Takò mòda, a przë tim jaczë to je „pòlìtìczno pòprawne”!

Trzë pierszë rézczi i wiãcy jak 20 błãdów. A kòzdò pòsobnò fela je jak pòlc òbskòrżëcela, a za tim pòjòwiò sã pitanié: czë na pewno szkòlny pòtrafiã pisac w jãzëkù, jaczëgò ùczã?

Bédëjã wespółmòzczi. Chòcle etiudë:

(...) a za tim pòjòwiò sã pitanié: czë na pewno szkòlny pòtrafiã pisac w jãzëkù, jaczëgò ùczã?

Słùnce, plinice, kùczer, pùczel
Kruta, róta, ruta, nòta
Kót, bót, drót, nót
Stólk, próg, dlug, plug
Slëmién, strëmién, jãczmién, mącz mie
Gòrsc, wòrt, zòs, złosc
(...)
Réga, Zyga, grëbò knëga
Rëba, nëba, wòda, zgòda
Ropa, tropa, rosa z nosa
Zòrno z kłosa – jò móm dosc ju!

Chtos z ùstnëch zrobił wicy jak 90 błãdów (jo!). Jò sã pitóm: jak ten człowiek zablãdzył na diktando?! Naprówiòł prawie co w scanie i wtim zaczãlë diktowac? Przëwiòzł szkòlowé dzecë àutobùsã i nie zdãżył wiñc z salé? Chcała le òtemknãc òkno dlò przëlëftowaniò i zatrzasnãłë sã dwiërze? A mòże miòł le nõdgròdã wrãczëc i biédnégò bez czësti przëtròfk zanëkelë?

Ale co të sã, Fópka, szãtolisz? Tec kòždémù wòlno pisac.

I le banònë z òbsãdzëcelowégò stołu szmakajã jak trzeba...

SKOWÓRK

knapa – guzik; **òkaloné** – ubłòcone; **a matizernoga, jo!** – okrzyk zdziwienia; **a jenë, jenë, mój të panie** – wyrazy ubolewania; **bùksë** – spodnie; **òbùtë, òbłoklé** – odziane, ubrane; **ga** – gdy; **jimrotné** – nudne; **sromòta** – wstydy; **zòwiãz** – supeł, wëzël; **lëscatë gradła** – liściaste wysepki drzew; **krãpë** – drgawki; **gùrczi** – ogòrki; **blòs** – tylko; **pażëce, pażãce** – pastwiska; **róta** – stado; **ruta** – szyba; **rëk** – ryk, wrzask; **rek** – rak, skorupiak, też nowotwór; **rak** – drobne śmieci; **bana** – pociãg, kolej; **bòma** – drzewo; **kùsk** – pocałunek; **kãsk** – odrobina, ciut; **kùszk** – ciastko; **żëcë** – życie; **rzëc** – tyłek; **rzec** – powiedziec; **rëzka** – linijka; **fela** – błãd; **òbskòrżëcél** – oskarżyciel; **bédëjã** – polecam; **wespółmòzczi** – pomoce; **kùczer** – woźnica; **pùczel** – garb; **kruta** – bukiet; **nót** – trzeba; **slëmién** – ślimak; **zòs** – znów; **nëba** – otok czapki; **ropa** – para (np. wodna); **tropa** – korek; **ùstny** – dorosły; **czësti** – tu: zupełny; **przëtròfk** – przypadek; **zanëkelë** – zapędzili; **szãtolëc sã** – szarpać się; **tec** – wszak; **òbsãdzëcél** – tu: członek komisji oceniającej.